

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor

Remissyttrande
Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens
– utifrån hälso- och sjukvårdens och
tandvårdens behov
(SOU 2025:63)

Diarienummer S2025/01126

2025-10-30

Adressat: Till Socialdepartementet, Stockholm

Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens – utifrån hälso- och sjukvårdens och tandvårdens behov SOU 2025:63

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor är en ideell förening som företräder professionens kunskaps- och vetenskapliga område radiografi. Föreningen arbetar för att stärka och utveckla radiografi som vetenskapligt och professionellt fält. Föreningen främjar utbildning, forskning, etik och kvalitet för att bidra till en säker och evidensbaserad vård, till nytta för både profession och patient. Föreningen samarbetar nationellt, nordiskt och internationellt för att utveckla röntgensjuksköterskans kompetens och roll i en ständigt föränderlig hälso- och sjukvård.

Strukturen på upplägget följer betänkandet.

Sammanfattning

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor:

- **stödjer inrättande av en reglerad specialistexamen för röntgensjuksköterskor** och anser att stora delar av betänkandet tydligt belyser behovet för röntgensjuksköterskor utifrån inlämnat underlag, intervjuer och möten med verksamhet, lärosäten och profession,
- anser att det finns **motargument mot utredningens förslag** då det i betänkandet saknas bärande argument att inte införa en reglerad specialistexamen för röntgensjuksköterskor i högskolan,
- anser att specialistutbildning bör ses som en **strategisk investering** i både vårdkvalité och framtida **kompetensförsörjning** och som säkerställer en trygg, effektiv och evidensbaserad verksamhet,
- anser att **nationell samordning** mellan lärosäten är underlättande faktorer och förutsättningar från lärosätenas samordning,
- anser att **behov av volymer och resurser** behöver ses över utifrån ett nationellt perspektiv som inkluderar studenter, lärarresurser, disputerade och docenter inom radiografi,
- anser det är viktigt för röntgensjuksköterskor att ha **specialistkompetens** inom **radiografi**, som är huvudområdet och forskningsområdet,
- instämmer i förslagen om krav på **systematisk och fortlöpande fortbildning** utifrån bland annat förändrade kompetenskrav, men anser inte att fortbildning kan ersätta den kunskapsutveckling och fördjupning som en reglerad specialistexamen för röntgensjuksköterskor innebär,

- anser att en **formell, reglerad specialistutbildning är avgörande** för att säkerställa god och säker vård, attrahera och behålla kompetenta röntgensjuksköterskor, rekrytering av studenter, samt främja forskning och utveckling inom området,
- ifrågasätter utredningens förslag om vårdprofessionslyftet att utbildning till specialiströntgensjuksköterska ska ske genom uppdragsutbildning; i stället framhålls vikten av **nationellt reglerade och kvalitetssäkrade specialistutbildningar på akademisk nivå.**

Röntgensjuksköterskors rådande möjligheter till vidareutbildningar

Behovet av fördjupad kompetens inom radiografi ökar i takt med att den medicintekniska utvecklingen, digitaliseringen, införande av artificiell intelligens och vårdens komplexitet med ökande patientbehov ställer högre krav på röntgensjuksköterskans yrkesroll. Utbildningen till röntgensjuksköterska är idag en tre-årig högskoleutbildning på grundnivå. Det saknas reglerade vidareutbildningar och specialiseringar inom yrket.

En strukturerad och nationellt samordnad specialistutbildning kan skapa förutsättningar för att möta dessa krav och samtidigt stärka professionens attraktionskraft, karriärvägar och möjligheter till akademisk och klinisk utveckling. För att belysa det nuvarande kompetensläget och identifiera utvecklingsmöjligheter har en sammanställning gjorts över den akademiska kompetens som redan finns inom området, samt över de ämnesområden som bedöms vara mest relevanta för en framtida specialistutbildning.

Tabell 1 beskriver antal röntgensjuksköterskor som erhållit examen på magister-/masternivå vid landets olika lärosäten och bedöms kunna undervisa i en specialistutbildning. Tabell 2 beskriver antal röntgensjuksköterskor som är doktorander, disputerade och docenter. Tabell 3 ger exempel på ämnesområden inom radiografi lämpliga för en specialistutbildning, där lärarkompetens samordnas nationellt.

Sammanställningen visar att det i Sverige redan finns en stabil grund av akademiskt utbildade röntgensjuksköterskor med kompetens att bidra till utvecklingen av specialistutbildningar, men att den geografiska fördelningen av denna kompetens är ojämn. För att säkerställa jämlika möjligheter till vidareutbildning krävs därför samordnade nationella insatser.

Tabell 1. Lärosäten och antal röntgensjuksköterskor som erhållit examen på magister/masternivå t.o.m. oktober 2025.

Lärosäte	Antal examina
Uppsala universitet	16
Jönköping Hälsohögskola	0
Lund universitet	13
Göteborg universitet	25
Umeå universitet	10
Luleå tekniska universitet	0
Karolinska institutet	72
Örebro universitet	Saknar information

Tabell 2. Antal röntgensjuksköterskor som är doktorander, disputerade och docenter t.o.m. oktober 2025

Doktorander	Disputerade	Docenter
>18	32	6

Tabell 3. Exempel på ämnesområden inom radiografi där lärarkompetens och möjligheter till specialistexamen för röntgensjuksköterskor finns.

Ämnesområde	Lärosäte
Diagnostisk granskning (konventionell radiografi)	Jönköping Hälsohögskola
Magnetisk resonans (MR) Pediatrik radiografi Bröstcancerscreening, etik, personcentrerad vård	Lund universitet
Interventionell radiologi	Göteborg universitet
Ultraljud	Karolinska institutet
Nuklearmedicin Positronemissionstomografi/Datortomografi (PET/DT)	Örebro universitet
Magnetisk resonans (MR)	Linköping

Behov av reglerad vidareutbildning

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor vidhåller behovet av en reglerad vidareutbildning med inriktning mot olika kompetensområden inom radiografi. Radiografi har sedan 2001 införts som huvudområde i röntgensjuksköterskeprogrammen nationellt och utgör den vetenskapliga och professionella grunden för yrket. Huvudområdet är tvärvetenskapligt och hämtar kunskap från andra vetenskaper; omvårdnad, bild- och funktionsmedicin, medicin och strålningsfysik, i syfte att främja patientsäkerhet och diagnostisk kvalitet.

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor bedömer att det finns ett behov av spetskompetens inom verksamheten diagnostisk radiologi på grund av avancerad högteknologisk utveckling samt utökade och alltmer komplexa patientbehov. Föreningen menar att nya metoder och ny teknik kräver kunskap och kompetens på avancerad nivå för att handleda och utbilda andra och för att utveckla verksamheten. Dessutom anser föreningen att specialistkompetens behövs för att skapa karriärvägar för legitimerade röntgensjuksköterskor och för att stanna kvar i sin profession.

Det finns en stor efterfrågan av lärare med doktorsexamen inom radiografi och lärare med docentkompetens (se tabell 3). Samtidigt kan det konstateras att antalet disputerade röntgensjuksköterskor har ökat markant sedan 2001. Det syns också en accelererande positiv utveckling där allt fler röntgensjuksköterskor söker sig till kurser på avancerad nivå och forskning för att ha som mål att disputerar.

Det finns stora möjligheter att fördjupa den vetenskapliga anknytningen i en specialistutbildning men det kan också innebära att kompetens från andra professioner; radiologer, fysiker, och kanske även från våra nordiska grannländer, kan krävas. En reglerad specialistexamen för röntgensjuksköterskor leder i förlängningen till att antal

röntgensjuksköterskor som når en högre akademisk nivå ökar, vilket stärker och säkrar kvaliteten i utbildningar på grund och avancerad nivå.

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor stödjer rekommendationen om förslag om långsiktig finansiering av forskarskolor, behovet av förändringar i bestämmelser om förenade anställningar.

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor vill starkt poängtera vikten av nationell samordning mellan lärosäten som underlättande faktorer och förutsättningar från lärosätenas samordning.

En enkät som skickades ut till medlemmar i Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor under oktober 2025 visade ett starkt intresse för en reglerad specialistutbildning inom radiografi. Av de svarande (n=191) uppgav 85 procent att de skulle söka en utbildning som leder till specialistexamen, vilket tyder på en tydlig vilja till vidareutbildningar inom professionen.

Aktuella studier bekräftar behovet och intresset av konkret införande av specialistutbildning. Sammantaget pekar resultaten på ett brett och växande behov av formella karriärvägar och specialisering inom radiografi, där syftet är att stärka både undersökningskvalitet och patientsäkerhet.

Behov av spetskompetens inom verksamheten

Nedanstående är exempel på ansvarsområden för en kliniskt verksam röntgensjuksköterska med specialistexamen i radiografi, framtaget i dialog med verksamhetschefer inom bild- och funktionsmedicin.

En röntgensjuksköterska med specialistexamen i radiografi har ett övergripande ansvar för att utveckla, optimera och kvalitetssäkra radiologiska undersökningsmetoder i nära samverkan med medicinskt ansvariga. Uppdraget omfattar att initiera och leda utvecklings- och forskningsarbete samt säkerställa att ny kunskap sprids och implementeras i den kliniska verksamheten.

Specialisten bidrar aktivt till handledning och kompetensutveckling av kollegor, samordning av metodmöten och implementering av riktlinjer på lokal, regional och nationell nivå. Genom deltagande i undervisning, nätverk och tvärprofessionella samarbeten främjas kunskapsutbyte och utveckling inom radiografi.

Genom klinisk expertis, forskningsförankring och pedagogiskt ledarskap stärker den specialistutbildade röntgensjuksköterskan vårdens kvalitet, effektivitet och patientsäkerhet.

Specialisten är central för att driva innovation, utveckla evidensbaserad radiografi, personcentrerad vård och stödja införandet av nya teknologier, såsom AI, inom hälso- och sjukvården.

En nationellt samordnad specialistutbildning i radiografi skulle därmed utgöra en strategisk satsning för att möta framtida kompetensbehov, stärka vårdens kvalitet och säkerhet samt säkerställa en jämlik tillgång till avancerad diagnostisk kompetens i hela landet. En sådan

utbildning skulle även bidra till ökad attraktionskraft för yrket och förbättrade karriärvägar för röntgensjuksköterskor.

En ny ordning för att vidareutbilda vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå bör utredas – Vårdprofessionslyftet

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor ifrågasätter utredningens förslag att utbildningar till specialiströntgensjuksköterska ska ske genom uppdragsutbildning. Uppdragsutbildningar genomgår inte samma kvalitetssäkring som reguljära universitets- och högskoleprogram, vilket riskerar att leda till bristande vetenskaplig kvalitet, ojämlig utbildningsnivå och minskad nationell likvärdighet. SFR förespråkar i stället att specialistutbildningar ska vara nationellt reglerade och akademiskt förankrade, med tydliga målbeskrivningar, möjlighet till forskarutbildning och internationell jämförbarhet. Det saknar också i utredningen en tydlig beskrivning av vårdprofessionslyftets omfattning.

En akademiskt reglerad utbildning på avancerad nivå innebär:

- **Högre och enhetlig kvalitet**
Akademiskt reglerade utbildningar granskas nationellt och säkerställer att alla studenter får en likvärdig utbildning oavsett ort eller arbetsgivare.
- **Vetenskaplig förankring**
Kopplingen till forskning stärker den vetenskapliga grunden i vården och främjar evidensbaserad praktik.
- **Möjlighet till akademisk progression**
En utbildning inom högskolesystemet möjliggör vidare studier på avancerad nivå och forskarutbildning, vilket stärker professionens utveckling.
- **Internationell jämförbarhet och mobilitet**
Reglerade akademiska utbildningar ökar möjligheterna till erkännande och arbete i andra länder.
- **Nationell likvärdighet i vården**
Gemensamma målbeskrivningar säkerställer att alla specialistutbildade har samma kompetensnivå, vilket gynnar patientsäkerheten.

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor stödjer utredningen att ta fram förslag på en examensordning för yrkesexamen på avancerad nivå för de vårdprofessioner som i dag har en yrkesexamen på grundnivå. Detta skulle öppna möjligheter för de röntgensjuksköterskor som inte har en kandidatexamen att kunna vidareutbilda sig och få en specialistexamen.

Fortbildning för röntgensjuksköterskor

Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor stödjer förslaget att införa en lagändring gällande fortbildning med systematisk uppföljning och övergripande struktur. Detta ger förutsättningar för livslångt lärande och för att hålla sig à jour med utvecklingen inom yrket och kontinuerligt uppdatera sin kompetens. Detta leder till ökad vårdkvalitet och vilja att stanna kvar inom yrket. CPD- kurser (Continuing Professional Development) är en form av

fortbildning som erbjuds av föreningen. Dessa kurser genererar CPD poäng och har ökat i antal de senaste åren.

Sammanfattningsvis behövs kortsiktiga men framför allt långsiktiga satsningar på röntgensjuksköterskeprofessionen. En reglerad specialistexamen för röntgensjuksköterskor garanterar kvaliteten i patientarbete och patientsäkerhet, samt bidrar till att säkra kontinuerlig och långsiktig hållbarhet av tillväxt i professionen, för såväl utbildning som utveckling och forskning, både i klinik och i akademi.

Behovet av specialistutbildning ökar med anledning av förändringar i den svenska befolkningen och samhället i stort, vilket ställer höga krav på källsäker information, möjlighet till delaktighet och god tillgänglighet i vården, samt krav på interkulturell kompetens. En reglerad specialistutbildning ger förutsättningar att möta dessa krav inom diagnostisk radiologisk verksamhet.

Göteborg den 30 oktober 2025

Anna Persson
Ordförande
Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor

Boel Hansson, PhD
Vice ordförande
Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor

Bodil T Andersson, PhD
Vetenskapliga rådet
Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor

Solveig Lundgren, Docent
Vetenskapliga rådet

Kent Fridell, PhD
Vetenskapliga rådet

Camilla Andersson, PhD
Vetenskapliga rådet
Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor

Anton Glans, PhD
Vetenskapliga rådet

Berit Møller Christensen, Docent
Vetenskapliga rådet